

๑๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕

เจริญพร นอ.ทองย้อย แสงสินชัย รน.

ได้ทราบจากพระครูปลัดฯ ว่า อ.ทองย้อย เวะไปที่วัดหลายวันแล้ว (คงจะเกือบเดือนหนึ่งแล้ว) และพระครูปลัดฯ บอกว่า อ.ทองย้อยจะเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่พระมโน เมตตานนโท ได้พิมพ์หนังสือ “เหตุเกิดเมื่อ พ.ศ. ๑” ออกมา และอยากจะฟังความเห็นของอาตมาด้วย อาตมาขออภัยที่ไม่ได้พบกัน เพราะพระท่านเกรงว่าอาตมาพูดคุยแล้วมักเกิดปัญหาแก่ปอด ซึ่งมีสภาพไม่ดีจากโรคที่เคยเป็นในอดีต การขอฟังความเห็นนั้น ก็เลยเป็นเรื่องค้างอยู่เมื่อไม่พบกัน อาตมาก็ควรเขียนจดหมายมาชี้แจง อย่างน้อยก็เป็นการแสดงความรู้ต่อความสำคัญของเรื่องที่ อ.ทองย้อยจะเขียนนั้น และเพื่อ อ.ทองย้อยจะได้ไม่ต้องรอว่าจะได้พบกันหรือไม่ แต่ก็เขียนมาล่าช้า ปล่อยเวลาล่วงไปนาน ซึ่งก็ต้องขออภัยอีก เพราะจดหมายนี้ ปี่หนึ่งอาตมาจะเขียนสัก ๒-๓ ฉบับก็แสนยาก วันนี้ก็เลยต้องบังคับตัวเองให้เขียนมา

เรื่องหนังสือ “เหตุเกิดเมื่อ พ.ศ. ๑” ของพระมโน เมตตานนโท นั้น ก็ต้องขออภัยอีกว่ายังไม่ขอให้ความเห็น ทั้งนี้เพราะยังไม่ได้อ่าน (ทั้งที่มีผู้ส่ง ปณ.ไปถวายถึงวัด) อ.ทองย้อย และหลายท่านอาจนึกไปได้ว่า เรื่องที่คนวิพากษ์วิจารณ์กันอยู่ ซึ่งกระทบต่อพระพุทธศาสนาทำไมอาตมาจึงไม่สนใจ ขอชี้แจงว่าก็สนใจอยู่ แต่อาตมาก็มีเหตุผลที่ยังไม่อาจใช้เวลามาอ่านหนังสือเล่มที่ว่านั้น เพราะว่าในขณะที่มีงานซึ่งต้องทำค้างค้ำมากมาย เวลาไม่พออยู่แล้ว ถ้าจะอ่านเรื่องอะไรก็คงต้องมองพื้นฐานด้วยว่าควรจะอ่านหรือไม่

พระมโน เมตตาทานโท นั้น ท่านมีเรื่องที่เขียนออกมาก่อนหน้านี้ อาจจะมีหนึ่งแล้ว ซึ่งคนก็วิพากษ์วิจารณ์กันไปพักหนึ่ง คือเรื่อง **“พระพุทธเจ้าปรินิพพานด้วยโรคอะไร”** โดยท่านบอกว่าได้วิเคราะห์ออกมาจากเรื่องที่บ้านที่กไว้ในพระไตรปิฎก และหนังสือเล่มใหม่ที่ท่านเขียน คือ **“เหตุเกิดเมื่อ พ.ศ. ๑”** นี้ ก็ถือได้ว่าต่อเนื่องกับเรื่องทีกล่าวนั้น (พ.ศ. ๑ ก็คือเวลาหลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานแล้ว)

เรื่อง **“พระพุทธเจ้าปรินิพพานด้วยโรคอะไร”** ของพระเมตตาทานนั้นอาตมาได้อ่านแล้ว จึงให้ความเห็นได้ (ไม่ใช่เพียงความเห็นแต่บอกเล่าข้อมูลให้ผู้ฟังผู้อ่านพิจารณาได้) และความเห็นนั้นเป็นเหตุผลอย่างหนึ่งในตัวที่บอกเองว่า ทำไมจึงไม่สละเวลามาอ่านหนังสือเล่มใหม่ของพระเมตตาทาน

เรื่อง **“พระพุทธเจ้าปรินิพพานด้วยโรคอะไร”** ของพระเมตตาทานนั้นมีจุดเด่น ๓ ประการ ที่สำคัญต่อสถานะของข้อเขียนของพระเมตตาทานเอง

๑. แสดงว่าท่านยังมีความรู้เรื่องพระไตรปิฎกบกพร่องอย่างมาก ทั้งที่ในกรณีนี้ ท่านเป็นพระภิกษุและพระไตรปิฎกก็เป็นเรื่องที่ท่านกำลังเขียนวิเคราะห์นั่นเอง จะเห็นว่า พอเริ่มเรื่องในหน้าแรกท่านก็เขียนว่า

“รายละเอียดที่โลกได้รับทราบเกี่ยวกับการปรินิพพานของพระพุทธเจ้าทั้งหมดนั้นมาจากเอกสารในพระไตรปิฎกเพียงตอนเดียวเท่านั้น คือมหาปรินิพพานสูตร...”

ข้อความที่พระเมตตาทาน เขียนตรงนี้ ผิดอย่างตรงข้ามกับความเป็นจริง เพราะรายละเอียดเรื่องการปรินิพพานของพระพุทธเจ้าที่มีในมหาปรินิพพานสูตรนั้น แทบทั้งหมดมีอยู่ในพระไตรปิฎก

ตอนอื่น ๆ กระจายไปเกิน ๑๐ แห่ง และเรื่องราวข้อความเดียวกันหลายตอนมีในพระไตรปิฎกซ้ำกันหลายที่หลายแห่ง

พูดได้ว่า ถึงจะไม่มีมหาปรินิพพานสูตร หรือถ้ามหาปรินิพพานสูตรหายไป เราก็สามารถทราบเรื่องเกือบทั้งหมดในมหาปรินิพพานสูตรนั้น จากพระไตรปิฎกตอนอื่น เพียงแต่จะต้องเสียเวลาบ้างในการตามค้นและรวมเอามา (เหตุผลที่เรื่องราวกระจายไปอยู่ในที่ต่าง ๆ มากแห่ง อาตมาได้เขียนไว้แล้วในที่อื่น)

๒. แสดงว่าท่านมักพูดอะไรออกมาง่าย ๆ อย่างผิดพลาด แม้แต่ในเรื่องที่เป็นข้อเท็จจริงสามัญ ทั้งที่เป็นกรณีซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลสำคัญในการวินิจฉัย ท่านก็นึกเอา พูดเอา ไม่ระวัง ไม่ตรวจสอบ เช่น ท่านจะวินิจฉัยว่าพระพุทธเจ้าปรินิพพานเมื่อนั้นเมื่อนี้ก็เหมือนพูดเอาเองตามที่นึกขึ้นมาว่า

“.....แต่อาจยืนยันได้ว่า เมื่อพระพุทธเจ้าปรินิพพานใหม่ ๆ นั้น ชาวพุทธยังจดจำได้ดีว่าเป็นกูดุหนาว หรือกูดุใบไม้ร่วงตอนปลาย ซึ่งต้นสาละในป่าสลัดใบร่วงหล่นไปหมดแล้ว”

ที่จริง ไม่มีใครยืนยันอย่างนั้นได้ และไม่มีชาวพุทธที่ไหนจดจำมาอย่างนั้นเลย ท่านเพียงนึกเอาเองแล้วก็เขียนออกมา โดยเข้าใจเอาว่ากุสินารายู่ก่อนไปทางเหนือของอินเดีย ตัวท่านเองเคยไปเรียนในอเมริกา แล้วก็คงเอาภาพรัฐในภาคเหนือของอเมริกามาใส่ให้กุสินาราว่า ถึงกูดุใบไม้ร่วง ใบสาละก็ร่วงหมด แต่ที่จริง กุสินาราแม้จะอยู่ในระดับเหนือเมืองไทย แต่ก็อยู่ในเอเชียใต้ ถ้าเทียบกับอเมริกา เมืองกุสินาราอยู่ในระดับเส้นรุ้งไล่เรียกว่าเมืองไมอามีในรัฐฟลอริดา ที่เป็นแถบร้อนล่างสุดของเขา แม้จะอยู่บนแผ่นดินสูงใกล้เขาหิมาลัยเข้าไป พระซึ่งอยู่ที่กุสินาราก็ดี เจ้าหน้าที่ป่าไม้ของอินเดียที่นั่นก็ดี ยืนยันว่า ไม่มีกูดุใดที่ใบสาละจะร่วงหล่นหมดเลย

(คือไม่มีฤดูใบไม้ร่วงที่นั่น) พระเมตตาทา พุดเขียนไปโดยนึกเอาและไม่ตรวจสอบข้อเท็จจริง แล้วเอาข้อเท็จจริงนี้มาใช้เป็นหลักในการวินิจฉัยเรื่องทางวิชาการ

๓. แสดงว่าท่านขาดความรู้ภาษาบาลี และเมื่อพบคำแปลที่ผิด ก็พลอยผิดตามเขาไป ท่านอ้างข้อความในมหาปริณีพพานสูตร ในพระไตรปิฎกว่า

๓. หลังจากปริณีพพานแล้ว มัลลกะษัตริย์ทั้งหลาย มีมติที่จะเคลื่อนพระศพออกจากเมืองไปประตุทิศได้ แต่ไม่อาจเคลื่อนพระศพได้ มิได้ระบุนำต้องนำพระศพเข้าเมืองก่อน แสดงว่าสถานที่ปริณีพพานนั้น อยู่ในเมืองกุสินารานั้นเอง

ที่จริง ในพระไตรปิฎก ไม่ว่าในมหาปริณีพพานสูตร หรือในที่ไหน ๆ ไม่มีข้อความใดที่บอกว่า มัลลกะษัตริย์ทั้งหลายมีมติที่จะเคลื่อนพระศพออกจากเมืองไปประตุทางทิศได้

เมื่อหลักฐานที่ท่านอ้างไม่เป็นจริง ก็สงสัยท่านพุดเอาเองหรือเข้าใจผิดได้อย่างไร เมื่อตรวจสอบดู ข้อความที่ท่านเขียนผิดนั้น ฟ้องว่าท่านไม่ได้นำมาจากตัวพระสูตรเดิมที่เป็นภาษาบาลี แต่ท่านไปอ่านคำแปลของฝรั่งที่พุดตีมาแปลบาลีตรงนี้ผิดไป

คำแปลผิดนี้ จะเห็นได้ในคำแปลพระไตรปิฎก ตอนที่มณิกายที่ Wisdom Publications ที่เมือง Boston ในอเมริกาจัดพิมพ์ขึ้นใหม่ ล่าสุดปี 1995 (พ.ศ. 2538) ตั้งชื่อว่า *The Long Discourses of the Buddha, Translated from the Pali by Maurice Walshe* ข้อความที่แปลเป็นภาษาอังกฤษตรงนี้ว่า (p.23)

**And on the seventh day.... now we shall burn
his body after carrying him out by the south gate.**

ขอให้ดูข้อความบาลีของเดิม (10/152/184) ว่า

อถ โข สตฺตมมฺปิ ทิวสฺ...ทกฺขิณฺน ทกฺขิณฺ นกรสฺส
หริตฺวา พาหิเรน พาหิรํ ทกฺขิณฺโต นกรสฺส ภาวโต สริริ
ณฺนาเปตฺตสมาติ.

ข้อความตรงนี้มีสำนวนความซับซ้อน ถ้าไม่ดูให้ชัดก็อาจเข้าใจผิด (แม้แต่พระไตรปิฎกแปลภาษาไทยบางฉบับก็แปลอย่างชวนให้ผู้อ่านเข้าใจผิด) แต่ข้อสำคัญไม่มีคำที่บอกว่า เคลื่อนพระศพออกจากเมือง และไม่มีคำว่า “ประตูเมือง” (เพราะพระพุทธรูปอยู่อยู่นอกเมืองอยู่แล้ว) แต่ผู้แปลเป็นภาษาอังกฤษและพระเมตตาฯ เดิมคำว่า “ประตูเมือง” เข้าไปเอง

ความในบาลีตอนนี้ ท่านแล้วว่า

ครั้งนั้นแล ในวันที่ ๗...พวกเราจะอัญเชิญ
พระพุทธรูปจะไปทางทิศใต้สู่ด้านใต้ของพระนคร
โดยทางข้างนอกสู่ที่นอกพระนคร จักถวายพระเพลิง
พระสรีระของพระผู้มีพระภาคเจ้าทางทิศทักษิณ
แห่งพระนคร

ข้อความที่ท่านกล่าวว่า โดยทางทิศใต้สู่ด้านใต้ โดยทางข้างนอกสู่ที่นอกพระนครนั้น เป็นการย้ำว่าจะเคลื่อนพระศพอยู่ข้างนอกพระนครนั้นแหละ ไม่นำเข้ามาในเมือง

เมื่อการปฏิบัติตามมตินี้ไม่สำเร็จ กษัตริย์มัลละจึงต้องเปลี่ยนแผนใหม่ โดยอัญเชิญพระศพไปทางทิศเหนือ แล้วคราวนี้จึงบอกชัดว่านำเข้าเมืองโดยประตูเมืองด้านเหนือ มาออกทางประตูด้านตะวันออก วิธีปฏิบัติใหม่นี้ฝรั่งแปลถูก (แต่ตรงนี้พระเมตตาฯ ไม่ได้นำไปใช้แล้ว)

Maurice Walshe ผู้แปลที่มิกายนี้ เคยพบกันครั้งท่านมาเยี่ยมเมืองไทยเมื่อ ๓๐-๓๕ ปีก่อนโน้น ท่านเป็นพุทธศาสนิกชน

มีความรู้ความคิดดี ทางเราเคยให้หนังสือปี ๔ ที่มหาจุฬาฯ เรียนรู้การอธิบายธรรมเป็นภาษาอังกฤษและดูความคิดของชาวตะวันตก โดยใช้หนังสือของท่านชื่อ "Buddhism for Today" ในวิชาธรรมะภาคภาษาอังกฤษ แต่ไม่ทราบว่าท่านแปลที่มณิกาย จนกระทั่งมาพบเป็นหนังสือเมื่อท่านสิ้นชีวิตแล้ว

ที่มณิกายฉบับแปลภาษาอังกฤษของ Mr. Walshe นี้ เหมือนกับการปรับปรุงหรือแทนคำแปลเก่าของ T.W. Rhys Davids และ J.E. Carpenter ที่ Pali Text Society พิมพ์ใช้กันมา ซึ่งยังมีส่วนที่แปลบกพร่องมาก แม้ว่าคำแปลของ Mr. Walshe จะยังมีผิดบ้าง ก็น่าเห็นใจ และยังน่าอนุโมทนาที่ญาติโยมชาวพุทธต่างประเทศมีศรัทธา-ฉันทะ-วิริยะ ทำงานกุศลอย่างนี้ แต่พระไทยเราที่จะทำงานวิชาการระดับนี้ ควรจะมีฐานความรู้ของตัวเองดีกว่าเขา เพราะอยู่ในถิ่นที่เรียกได้ว่าเป็นเจ้าของเรื่อง เมื่อไปแล้วควรจะช่วยให้ช่วยแนะนำแก้ไขปรับปรุงให้เขา ไม่ใช่เพียงจะเรียนโดยไปเอาจากเขาและพลอยผิดตามเขา

ที่อาตมาเขียนมานี้ ไม่ใช่เป็นการจับผิด แต่เป็นความผิดพลาดที่โจ่งแจ้งในเรื่องง่าย ๆ ซึ่งผู้ทำงานที่จะเรียกได้ว่าเป็นวิชาการไม่มีทางที่จะผิดพลาดถึงขนาดนี้ และเรื่องที่ผิดนั้นเป็นฐานและเป็นแกนของสิ่งที่จะวิเคราะห์วินิจฉัย เมื่อไม่มีฐานไม่มีแกน หรือแกนหักฐานพังเสียแล้ว เรื่องที่เขียนก็เลื่อนลอย ลับสน พลอยผิดพลาด ร่วงหล่นตามไปหมด อย่างน้อย เมื่อได้ข้อมูลที่ผิดมาเป็นฐานการวิเคราะห์วินิจฉัยก็ย่อมผิดไปด้วย

ความจริงไม่อยากจะเขียนถึงเรื่องนี้ ไม่อยากให้มืออะไรกระทบกระทั่งใคร แต่เมื่อเป็นเรื่องที่มีผลสำคัญต่อความเป็นจริง ต่อส่วนรวม ต่อประโยชน์ของประชาชนอย่างกว้างขวาง ก็จำเป็นต้องให้รู้เข้าใจให้ถูกต้อง จะปล่อยให้พลละเลยไม่ได้

การที่ อ.ทองย้อยจะเขียนให้คนรู้เข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร หรืออะไรถูกอะไรผิดเกี่ยวกับหนังสือ **เหตุเกิดเมื่อ พ.ศ. ๑** นั้น ก็ขออนุโมทนาด้วย เพราะ อ.ทองย้อยเป็นผู้เหมาะที่เดียวที่จะเขียนสร้างความเข้าใจในเรื่องนี้

ควรจะช่วยกันแก้ปัญหาของสังคมไทยที่สำคัญอย่างหนึ่งพร้อมไปด้วย คือความติดตันตันตันไปกับรูปแบบ จนไม่มองสาระที่แท้ เช่น ค่านิยมปริญญาเมืองนอก อย่างเรื่อง **“พระพุทธเจ้าปรินิพพานด้วยโรคอะไร”** นี้ พอพระเมตตาทา ที่ว่าจบดิกิริสูงจากฮาร์วาร์ดและออกซ์ฟอร์ด เขียนว่า **“รายละเอียดที่โลกได้รับทราบเกี่ยวกับการปรินิพพานของพระพุทธเจ้าทั้งหมดนั้น มาจากเอกสารในพระไตรปิฎกเพียงตอนเดียวเท่านั้น คือ มหาปรินิพพานสูตร.....”** พออ่านแค่นี้ คนไทยที่ตื่นปริญญานอกก็ทิ้งเลยที่เดียว แต่สำหรับคนที่รู้เรื่องกลับตรงข้าม พอเจอคำเกริ่นโก้ของพระเมตตาทา นี้เข้า ข้อเขียนทั้งเรื่องของท่านก็หมดความหมายไปสิ้นที่เดียวเลย

เรื่อง **“พระพุทธเจ้าปรินิพพานด้วยโรคอะไร”** ของพระเมตตาทานั้น โดยรูปแบบอาจจะเห็นว่าเป็นงานทางวิชาการ แต่โดยเนื้อหาสาระแล้ว จะเห็นได้ว่าไม่มีฐานที่จะเป็นวิชาการ

ได้บอกแล้วว่า ที่จริงนั้นไม่อยากพูดให้ไม่สบายใจแก่ใคร ๆ แต่เรื่องสำคัญแก่ส่วนรวมอย่างนี้ ก็ต้องขอร้องที่จำเป็นต้องพูดไว้ และควรจะให้สติแก่สังคมไทยกันบ้าง

ท่านที่เรียนจบปริญญาเอกแล้ว เท่ากับได้ฐานที่ดี ซึ่งนำอนุโมทนา แต่ควรจะมีเวลาศึกษาค้นคว้าให้มากต่อไปอีก ปริญญาสูงนั้นเราก็ควรเห็นสำคัญ แต่ยังไม่เป็นเครื่องตัดสินอะไร ถ้าจะทำงานวิเคราะห์วิจารณ์ออกมาควรศึกษาให้ชัดเจนถ่องแท้ มิฉะนั้นเมื่อแสดงออกไป นอกจากจะบั่นทอนเกียรติคุณของสถาบันการศึกษาที่ตนจบมาลงไปแล้ว ถ้าคนที่ตีรูปแบบโน้มน้าวที่เชื่อ

ข้อเขียนที่ผิดพลาดก็จะสร้างความเข้าใจผิด ก่อความสับสนมากขึ้น

อย่างเช่น สืบเนื่องจากการเขียนของพระเมตตาฯ มีผู้ที่เรียกกันว่าเป็นนักวิชาการเขียนเรื่องที่เรียกว่าทางวิชาการกันต่อมามีหลายเรื่องเหมือนกัน แม้ว่าอาตมาจะไม่มีเวลาติดตามหรือหาอ่าน แต่ก็พอได้พบเห็นว่าบางที่ที่เขียนออกมาก็แค่บอกว่าคนโน้นเห็นเป็นอย่างนั้น คนนั้นเห็นอย่างนี้ แล้วก็จับมาวิจารณ์ด้วยหลักที่ตนเองยังไม่ได้ศึกษาให้ชัดและด้วยถ้อยคำที่ตนเข้าใจไขว่เขว สับสนหรือแสดงความเห็นเหมือนเป็นความรู้ในเรื่องที่ตนเพียงรู้สึกบ้างก็ตัดต่อถ้อยคำเอาไปถ่ายทอดให้เข้าใจผิด บ้างก็สรุปความคิดของคนอื่นเอาไปพูดให้ผิดประเด็น

กรณีคนทุจริต ใช้ชื่อปลอมว่า ดร.เบญจ ภาระกุล แล้วปั้นแต่งเรื่องเท็จใส่ร้ายคนโน้นคนนี้ พิมพ์เป็นหนังสือให้ดูเหมือนเป็นงานวิชาการเผยแพร่ ทั้งที่ความเท็จทุจริตของเขาชัดเจนจับได้ง่าย เขาก็ยังหลอกคนที่ขาดพื้นฐานรู้ไม่ทันได้จำนวนหนึ่ง

ในกรณีที่เป็นเอกสารซึ่งมีลักษณะเป็นทางการ หรืออิงสถาบันทางวิชาการ ถ้างานเขียนที่เผยแพร่ออกมา เป็นเรื่องที่ชักจูงให้คนเข้าใจผิดหรือหลงเข้าใจไขว่เขวสับสน ไม่ว่าจะโดยเจตนา หรือโดยรู้ไม่เท่าถึงการณ ก็จะทำให้สร้างปัญหา บั่นทอนชีวิตและสังคมยิ่งกว่างานเท็จชัด ๆ อย่างของ ดร. เบญจ นั้นอย่างมาก เพราะคนมักหลงเชื่อถือโดยมิได้ตรวจสอบ ดังนั้น นิตยสาร วารสาร และเอกสารต่าง ๆ ทางวิชาการ ควรจะทำงานอย่างมีความรับผิดชอบและดูแลความถูกต้องแม่นยำกันให้มากสักหน่อย งานสร้างสรรค์พัฒนาสังคมที่หนักอยู่แล้ว จะได้ดำเนินไป ไม่ต้องมัวมาคอยตามแก้ความหลงผิดเข้าใจพลาดและความคลุมเครือสับสนกันอยู่

เมื่อไม่กี่วันนี่เอง มีผู้ส่งนิตยสารฉบับหนึ่ง และต่อมาก็วารสารฉบับหนึ่งมาทาง ป.ณ. ได้พลิก ๆ ดู ก็เลยมทราบว่ นิตยสารฉบับนั้น

เอาข้อความที่เอาตมาพูดเรื่องสุกรมัทวะไปถ่ายทอด แต่การถ่ายทอดนั้นเป็นไปในทำนองที่พาให้คนอ่านเข้าใจความคิดของผู้เขียนไว้เขื่อนอกจากนั้นใครชี้แจงหลักการอะไรไม่ตรงกับที่พระเมตตาทา พุดเขาก็เรียกเป็นฝ่ายตรงข้าม

ส่วนในวารสารวิชาการอีกฉบับหนึ่ง นักวิชาการท่านหนึ่งเมื่อเราพุดถึงเรื่องหน้าที่ของผู้ร่วมสังคายนาว่าจะต้องพยายามรักษาคำสอนเดิมเท่าที่รักษากันได้และมีมาถึงเราให้อยู่ดีครบถ้วนที่สุด (เพราะข้อมูลที่เราจะเอาไปอธิบายหรือตีความก็ควรจะเป็นข้อมูลแท้ที่สุดเท่าที่จะหาได้) เขาเอาไปเขียนถ่ายทอดให้กลายเป็นเราพุดว่าเป็นหน้าที่ของพุทธบริษัทที่จะต้องเชื่อถ้อยยึดมั่นว่าสิ่งที่อยู่ในคัมภีร์นั้นถูกต้องเป็นจริงทั้งหมด (เอาความเชื่อตรงไปพุดเป็นความเชื่อ-ยึดมั่น เอาการทำหน้าที่ของบุคคลที่ทำงานเฉพาะไปสับสนกับคุณสมบัติของคนทั้งกลุ่มหรือทั้งชุมชน)

เรื่องทำนองนี้ได้พบมาเรื่อย ๆ อย่างที่เห็นง่าย ๆ นักวิชาการที่ผลิผลลามจับประเด็นไม่ถูกหรือแยกไม่ออกว่าเขากำลังพุดกันเรื่องว่า “นิพพานเป็นอัตตาหรือเป็นอนัตตา” หรือกำลังพุดเรื่องว่า “หลักการของเถรวาทถือว่านิพพานเป็นอัตตาหรือเป็นอนัตตา” บางคนก็สับสนระหว่างข้อมูลที่จะเอามาตีความกับการตีความทั้งหมดนี้ไม่ก่อผลดีทางปัญญาแก่สังคม

ไป ๆ มา ๆ เวลานี้ สังคมไทยเคลื่อนไปด้วยการแสดงความคิดเห็น โดยไม่มีฐานของความรู้ จะต้องช่วยกันกำชับให้การให้ความเห็นมาคู่กับการหาความรู้ และเป็นความรู้ที่ค้นคว้าตรวจสอบให้ถูกต้องแม่นยำที่สุด ถ้ามีวเพลินอยู่กับความเห็นโดยไม่ก้าวไปในความรู้ สังคมจะมีความเข้มแข็งทางปัญญาไม่ได้

ถ้าจะทำงานวิชาการกันอย่างมีความรับผิดชอบ นอกจากจะต้องเชื่อถือตรงโดยทั่วไปแล้ว จะถ่ายทอดความคิดของใครจะต้อง

พยายามสื่อให้แม่นยำให้ชัด จะวิเคราะห์วิจารณ์เรื่องใดก็ต้องศึกษาหาความรู้ความเข้าใจให้ถ่องแท้ชัดเจน จะแสดงความคิดเห็นอะไรก็แสดงไป แต่ต้องพยายามให้ความรู้ที่ถูกต้องแก่ประชาชน ถ้าจะตั้งใจทำงานเพื่อสังคมประเทศชาติกันจริง ๆ จะต้องถือเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่จะไม่ปล่อยให้ประชาชนชาวบ้านได้รับข้อมูลความรู้ที่ปล่อยออกมาหละหลวมผิด ๆ

พวกโปรเฟสเซอร์ที่สอนวิชาเกี่ยวกับเรื่องทางเมืองไทย และย่านใกล้เคียงที่ ม.ฮาร์วาร์ด ม.เคมบริดจ์ ม.ชิคาโก เป็นต้น ที่นักศึกษาอาจารย์ไทยหลายท่านไปเรียนปริญญาเอกมา เจอนานแล้วกำลังเขียนหนังสือเล่มหนึ่ง บางท่านหลายปี บางคนแม้แต่อีก ๑๐ ปีต่อมาหนังสือนั้นก็ยังไม่เสร็จ ทำไมจึงช้านัก เพราะต้องทบทวนตรวจสอบให้แน่ บางทีเดินทางไปมาเมืองไทยหลายทีเยือกกว่าจะเสร็จ หนังสือออกมาแล้วก็ยังมีที่ผิดพลาด แต่เขาก็ได้เพียรพยายามพอสมควรขอเพียงไม่ให้ผิวเผินหรือสุกเอาเผากิน ก็ยังเป็นทางเจริญปัญญาแก่สังคม ที่ว่านี้มีใช้ว่าจะต้องเอาอย่างเขา แต่ควรเอาเยี่ยงความขยันในการหาความรู้และความอดทนในการตรวจสอบข้อมูล

ประเทศไทยส่งคนไปเรียนเมืองนอกกันมานานนักหนา น่าจะชัดเจนกันเสียที่ว่า อะไรเราขาดเราพร่อง ควรเป็นจุดเน้นที่จะเอาไปจากเขา อะไรที่เรามีเป็นฐานที่อยู่เหนือเขา ควรเตรียมของตัวให้ดี แล้วจัดเสริมให้ตรงจุด ก็จะก้าวไปได้หนักแน่น แต่นี่พวกเราไปเรียนจากเขาแม้แต่ในเรื่องของเราเอง แทนที่จะมีจุดแข็งที่เหนือเขาแล้วไปเสริมส่วนอื่นมา กลับกลายเป็นว่า แม้แต่ส่วนที่เป็นเรื่องของตัวเอง ก็ไปรับจากเขามาได้อย่างขาด ๆ วิน ๆ เป็นอย่างนี้มานาน ปานนี้ยังไม่รู้จักได้บทเรียน

ขอยกตัวอย่าง เมื่อราว ๒๐ ปีมาแล้ว พวกโปรเฟสเซอร์ที่อเมริกา ที่สอนด้านมานุษยวิทยา โดยเฉพาะวิชาที่เกี่ยวกับวัฒนธรรม

ย่านอาเซียอาคเนย์ พูดเรื่องคติ Cakravartin กัน ตลอดจนเขียนไว้ในตำรา ไม่ช้าอาจารย์ในเมืองไทยก็ถกเถียงเรื่อง Cakravartin นี้กันยกขึ้นมาเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่ง ใช้คำไทยว่า “จักรวาทิน” ท่านอาจารย์เหล่านั้นเดี๋ยวนี้อาจเป็นโปรเฟสเซอร์เมืองไทยกันไปแทบทุกท่านแล้ว แต่ก็ยังจำ “จักรวาทิน” ไว้ตามเดิม

ที่แท้ที่จริง “จักรวาทิน” นี้ เป็นอะไร ที่จริงก็ง่าย ๆ คือ Cakravartin นั้น ฝรั่งเศสเขียนตามระบบเทียบตัวอักษรเป็น Romanized Sanskrit คือ เป็นคำสันสกฤตเขียนด้วยอักษรโรมัน ถอดเป็นอักษรไทย ก็คือ จักรวรรดิน เขียนอย่างไทยเป็น จักรวรรดิน = บาลีว่า จกฺวตฺตติ ไทยเรียกว่าจักรพรรดิ เพราะฉะนั้น คติ Cakravartin ก็คือแนวคิดการปกครองตามหลักธรรมที่เรียกว่าจักรวรรดิวัตรนั่นเอง เวลาพูด อาจารย์ฝรั่งรู้เข้าใจ แต่นักศึกษาไทยเราเรียนมาอย่างคลุม ๆ เครือ ๆ เราก็มองความเข้าใจไม่ชัดเจนไม่สมบูรณ์ นี่ถ้าเรารู้หลักว่า อ้อ นี่คือจักรพรรดินั่นเอง แนวคิดจักรวรรดิวัตรเป็นอย่างไร เราจับจุดกันได้ เราก็เข้าใจได้ลึกซึ้ง แถมยังจะมีอะไรไปถกเสริมแก่พวกฝรั่งด้วย

ในด้านอื่น ๆ ก็เหมือนกัน อย่างในวงการการศึกษาหรือศึกษาศาสตร์ ก็ว่าตามฝรั่งกันมาว่า ให้เด็กมีพัฒนาการทางกาย-ทางจิตใจ-ทางอารมณ์-ทางสังคม (แปลมาจาก physical, mental, emotional, social development ตามลำดับ) พูดกันมาเกิน ๔๐ จะ ๕๐ ปีแล้ว ก็ยังคลุม ๆ เครือ ๆ กันอยู่นั่นเอง ไม่ชัดทั้งคำฝ่ายฝรั่งและคำฝ่ายไทย คำของฝรั่งเขาว่า mental กับ emotional ก็ไม่เข้าใจของเขาชัดว่า ในที่นี้ mental = intellectual และ emotional ตรงกับไทยตามฐานเดิมก็คือจิตใจ ส่วนคำไทยไม่ชัดระหว่างคำว่าจิตใจกับอารมณ์ เราก็อยู่กันมาอย่างนี้ เมื่อไม่มีความจะแจ้งชัดเจน ความเจริญทางปัญญาจะก้าวหน้าไปได้อย่างไร

การที่นำเรื่องอย่างนี้มาพูด ก็เพราะเห็นว่าไม่ใช่เป็นเรื่องที่ควรจะต้องติเตียนท่านอาจารย์หรือบุคคลในวงการที่ว่ามาข้างต้น แต่เป็นบทเรียนที่ควรนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติ เพราะท่านเหล่านั้นเป็นผลผลิตของสังคมของเราที่เดินกันไปอย่างไม่มีจุดหมายและไม่รู้ทาง จึงต้องติเตียนสังคมไทย รวมทั้งรัฐบาล (ไม่เฉพาะรัฐบาลนี้ แต่ทุก ๆ รัฐบาล) เช่น การที่มัวตื่นค่านิยมปริญญาของเขา หรือตื่นแต่ยืนอยู่แค่ตรา ไม่เข้าถึงเนื้อหาข้างใน ไม่จัดเตรียมคนของตัวเองให้มีฐานอันดีที่จะไปเจอกับเขาอย่างมั่นคง มั่นใจ ทำให้คนของเราอ่อนแอกลับมา จะทำอะไรก็ได้แค่เรื่องโฉบเฉี่ยว รวมแล้วคนของเราก็ยังขาดความเพียรที่จะลงลึกซึ่งให้ถึงแก่นความรู้และความจริง ไม่ใฝ่รู้ ไม่ชอบสืบค้น ก็เลยสนใจกันอยู่แค่ของฉาบฉวยผิวเผิน คนที่รู้จริงค้นจริงก็ไม่ได้รับความสนใจ ไม่มีใครสนับสนุน

ลึกลงไปก็คือ ต้องตำหนิ (กิจการทางด้าน) การศึกษาของเรา ที่ตกอยู่ใต้อำนาจค่านิยมตื่นเด่นตื่นโก้ของคนไทย พลอยตามค่านิยมไปด้วย แทนที่จะนำคนไทยให้ยังลึกลงไป ก็มัวสนองความตื่นตามภาพที่ผิวเผิน เมื่อจะศึกษาเรื่องของฝรั่งก็ไม่หยิ่งให้ถึงฐานถึงเหตุปัจจัยของเขา ได้แค่คอยรับผลการสร้างสรรค์ของเขา ส่วนเรื่องของตัวเองก็ละเลยและไม่รู้ไม่เข้าใจ ไม่สามารถให้ฐานเดิมของตนให้เป็นประโยชน์ จึงจัดการศึกษาชนิดที่กดตัวเองลงไปเป็นเบี้ยล่างของเขา กลายเป็นผู้ยากจนไปเสียทุกอย่าง ไม่มีแม้แต่อำนาจต่อรองทางปัญญา

(แค่จุดบกพร่องตรงนี้ ก็บ่งบอกว่า การศึกษาของไทยนั้นควรปฏิรูปกันมานานแล้ว แต่เมื่อถึงเวลาปฏิรูป ถ้าไม่รู้จุดบิดเบี้ยวที่ควรปฏิรูป สิ่งที่ควรปฏิรูปก็ไม่ได้ปฏิรูป แต่ไปปฏิรูปสิ่งที่ไม่ควรปฏิรูป แทนที่จะเป็นปฏิรูปการศึกษา ก็อาจจะกลายเป็นการศึกษูปฏิรูป)

ถ้าการศึกษายังอยู่ใต้อำนาจค่านิยมที่ดูถูกรากเหง้าของตน
หักหลังตัวเอง และไม่รู้จักใช้สิ่งดีที่ตนมีให้เป็นประโยชน์ กับทั้งคอย
แต่รับผล โดยไม่หยิ่งถึงแก่นแท้และเหตุปัจจัยของเรา ก็อย่าหวังเลย
ว่าจะขึ้นไปเหนือและนำเขาได้ มีแต่จะเดินต้อยตามเขาห่างออกไป ๆ

ขออนุโมทนาที่ อ.ทองย้อย จะเริ่มงานสร้างสรรค์พัฒนาปัญญา
ให้แก่คนไทย โดยเฉพาะชาวพุทธไทยอีก ที่ว่า อ.ทองย้อยเหมาะที่จะ
ทำงานนี้ เพราะเป็นผู้แม่นยำเข้าถึงเนื้อหาในสายวิชาของตน มีฉันทะ
ที่จะศึกษาค้นคว้ายิ่งขึ้นไป อีกทั้งมีจิตสำนึกต่อส่วนรวม และ
มีความสามารถในการถ่ายทอด ถ้ารัฐบาลหรือราชการจะสร้างสรรค์
พัฒนาประเทศชาติอย่างแท้จริง ควรจะเข้ามาสนับสนุนบุคคล
ที่มีคุณสมบัติอย่างนี้ให้ทำงานที่เขามีฉันทะ ประเทศชาติก็จะ
เจริญพัฒนาอย่างมีสาระยืนยาว ไม่ใช่เพียงฉาบฉวยอยู่แค่เปลือกผิว
หรือถ้ารัฐขาดนโยบายมองไม่เห็น ก็สังคมไทยหรือหมู่ชาวมุช
นี่แหละควรเข้าช่วยกันส่งเสริมสนับสนุน

อาตมาได้เขียนมายืดยาว ขอจบความเห็นไว้แค่นี้ก่อน และ
คงจะได้ฟังข่าวหนังสือที่เขียนและพิมพ์เสร็จต่อไป

ขอเจริญพร
(พระธรรมปิฎก)